

Handläggare:
Susanna Nytell
Telefon: 08-508 150 29**Till**
Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2019 med inriktning 2020 och 2021

Förslag till beslut

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2019 med inriktning för 2020 och 2021.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Victoria Callenmark
Tf. stadsdelsdirektör

Sammanfattning

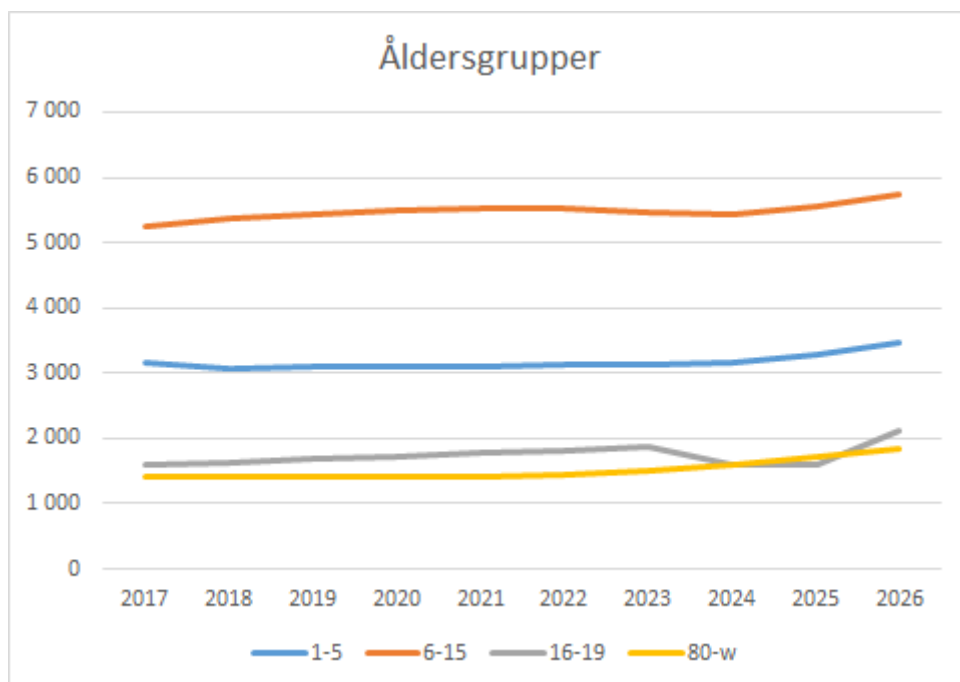
Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför den centrala budgetberedningen. Underlaget, som utgår från stadens övergripande inriktningsmål, ska beskriva utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar samt effekterna av dessa inklusive eventuella åtgärder. I underlaget redovisar förvaltningen strategiska och prioriterade frågor för de kommande tre åren.

År 2018 uppgår befolkningen i Skarpnäcks stadsdelsområde till 46 567 personer. Till år 2021 väntas befolkningen öka till 47 730 personer, vilket motsvarar en ökning på 2,5 procent. År 2026 beräknas befolkningen i stadsdelsområdet vara 51 706 personer, vilket motsvarar en ökning på 11 procent jämfört med 2018.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

08-508 150 29

stockholm.se

Grafen visar de befolkningsgrupper som en stor del av stadens och nämndens verksamheter riktar sig till. Prognosen visar inte på några stora förändringar inom dessa grupper under perioden fram till 2026. Gruppen 16-19 år ökar dock mer än andra grupper, vilket beskrivs närmare under avsnitt 2.2.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts genom samverkan mellan förvaltningens samtliga avdelningar. Ärendet behandlas i facklig samverkan den 5 april. Pensionärsrådet behandlar ärendet den 5 april och rådet för funktionshinderfrågor behandlar ärendet den 4 april.

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 Ett Stockholm som håller samman.....	4
1.2 Ett klimatsmart Stockholm.....	4
1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	4
1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	5
2 Nämndens verksamhetsområde	6
2.1 Förskoleverksamhet	6
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	8
2.3 Äldreomsorg.....	9
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	11
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	13
2.6 Stadsmiljöverksamhet	14
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	14
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	16
2.9 Övrigt	16
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	18
3.1 Drift.....	19
3.2 Investeringar.....	20
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	21
4 Övriga redovisningar	21
5 Lokalförsörjningsplan.....	21
5.1 Inledning	21
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	21
5.3 Kapacitetsbeskrivning.....	22
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	23
5.5 Kostnadsutveckling.....	24
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	25
5.7 Övrigt	25

Bilagor

Bilaga 1: Sdn15 2019-2021

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Nedan redogörs för nämndens strategiska satsningar som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål för den kommande treårsperioden nås.

1.1 Ett Stockholm som håller samman

- Säkerställa en god och långsiktig kompetensförsörjning inom alla verksamhetsområden, med särskilt fokus på förskolan och äldreomsorgen
- Satsa på digitalisering inom förskolan i syfte att stärka den pedagogiska verksamheten och dokumentationen, samt kommunikationen mellan hem och förskola
- Genomföra trygghetsskapande åtgärder i den offentliga miljön
- Stärka medborgarnas upplevda trygghet i samverkan med skolor, polis, ungdomar, hyresvärdar samt berörda förvaltningar
- Utveckla det uppsökande arbetet med särskild inriktning på barn och ungdomar som inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter eller besöker fritidsgårdar
- Utveckla samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst med fokus på tidiga insatser för barn och familjer
- Fortsätta utveckla ett lättillgängligt utbud av föräldrastödsprogram till föräldrar
- Utveckla socialt stöd för nyanlända personer i samverkan med civilsamhället
- Utveckla och stärka samverkan med barn- och ungdomspsykiatri
- Öka samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård gällande äldre och personer med socialpsykiatrisk problematik.
- Fortsätta utveckla arbetssätt kring personer och familjer utan stadigvarande boende
- Fortsätta kompetensutvecklingen för att möta äldre med särskilda behov såsom kognitiv svikt, psykisk ohälsa, missbruk och/eller hemlöshet
- Kvalitetsutveckla mat och måltider inom äldreomsorgen
- Utveckla och stärka samverkan med primärvården inom äldreomsorgen
- Medverka i moderniseringen av sociala system

1.2 Ett klimatsmart Stockholm

- Utveckla arbetet med att inspirera stadsdelsområdets invånare till en hållbar livsstil, i samverkan med lokala föreningar och organisationer
- Öka andelen ekologiska och vegetariska livsmedel i nämndens verksamheter
- Minska förekomsten av skadliga ämnen i förvaltningens verksamheter
- Fortsatt satsning på minskad elförbrukning genom bland annat energieffektivisering, samt undersöka möjligheter till egen energiproduktion
- Fortsätta skötselinsatser i naturreservaten för att gynna den biologiska mångfalden
- Öka tillgängligheten och utveckla de rekreativa värdena i parker och naturreservat

1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- Utveckla arbetet inom Centrum för professionsutveckling (CPU) i syfte att bidra till långsiktig kompetensförsörjning och blivande förskollärares praktiska utbildning, samt stärka samverkan med akademien

- Samordnat trygghetsarbete med det lokala näringslivet och polisen i syfte att förbättra förutsättningarna för företagsverksamhet i stadsdelsområdet
- Arbeta förebyggande i syfte att den enskilde klarar sin egen försörjning och kan leva ett självständigt liv
- Öka möjligheten för personer med funktionsnedsättningar att ta steget från biståndsbedömd sysselsättning till arbete, praktik eller studier
- Utveckla samarbetet mellan myndigheter inom rehabiliteringsområdet för sjukskrivna personer med försörjningsstöd
- Förstärka arbetet med felaktiga utbetalningar (FUT) inom försörjningsstöd
- Prioritera att unga med särskilda behov samt ensamkommande ungdomar kommer ut i feriearbete
- Fortsätta prioritera kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden genom riktade insatser
- Utveckla ett samordnat stöd till elever i grund- och gymnasieskolan i syfte att öka deras möjligheter att delta i och fullfölja sin utbildning
- Stödja nyanlända att komma ut i egen försörjning och till eget boende

1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- Integrera ett jämställdhetsperspektiv i nämndens verksamheter och stärka det normkritiska arbetet
- Fortsätta arbetet med att förbättra arbetssituationen för biståndshandläggare och socialsekreterare
- Utveckla kompetensförsörjningsprocessen
- Vidareutveckla det hälsofrämjande arbetet
- Utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet i syfte att vara en socialt och organisatoriskt hållbar förvaltning
- Stärka förvaltningens kompetens i hbtq-frågor för att förbättra bemötande och insatser gentemot målgruppen
- Fortsatt arbete med att stärka ungas organisering, delaktighet och inflytande
- Implementera barnrättsperspektivet i samtliga verksamheter inom förvaltningen
- Höja kvaliteten i arbetet med att ge stöd till personer som utsatts för våld i nära relation
- Utveckla tillgången till anpassade insatser för våldsutsatta och våldsutövare inom RVC
- Utveckla arbetet för ökad självständighet, inkludering och delaktighet för personer med funktionsnedsättning genom ökade individuppföljningar
- Förbättra stödet till personer med funktionsnedsättning som flyttar hemifrån samt öka möjligheterna till sammanboende för personer med funktionsnedsättning
- Systematisera arbetet med att öka brukar- och medborgarinflytande

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Förvaltningen ser ett stort och växande behov av att rekrytera och behålla förskollärare och barnskötare. Andra prioriterade områden är att anpassa volymen på förskoleverksamheten efter efterfrågan, samt att säkerställa att barn med särskilda behov uppmärksammas och erbjuds stöd.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Den nya läroplanen som väntas träda i kraft under året tydliggör att förskollärare är ansvariga för undervisningen i förskolan. Det råder fortsatt stor på utbildade förskollärare och förskolorna upplever även svårigheter att rekrytera utbildade barnskötare. Den starka konkurrensen om utbildad personal leder till ökade lönekostnader. En strategisk fråga för staden är att fler förskollärare och barnskötare utbildas, med tanke på den utbyggnad av förskolor som pågår. Högskoleutbildad personal som inte är förskollärare, exempelvis fritidspedagoger, bild- musik- och dramalärare, är en viktig resurs inom förskolan som tillför särskild kompetens. Det saknas en befattning inom förskolan för dessa funktioner. De kan inte anställas som förskollärare då de inte har förskollärarlegitimation, och den enda övriga befattning som finns inom den pedagogiska verksamheten är för barnskötare. Det vore värdefullt om det fanns en befattning för personer med högskoleutbildning, som inte är förskollärare, eftersom deras kompetens kommer att vara viktig inom förskolan om bristen på förskollärare fortsätter.

För att bidra till långsiktig kompetensförsörjning och blivande förskollärares praktiska utbildning utgör stadsdelsområdet från och med 2018 ett Centrum för professionsutveckling (CPU), tillsammans med Östermalms stadsdelsförvaltning, i samverkan med Södertörns högskola. Implementeringen av den nya läroplanen kommer även att innebära behov av kompetensutveckling för alla pedagoger. Digitaliseringen inom förskolan ställer krav på kompetensutveckling inom IT, vilket beskrivs närmare under 2.9, Övrigt, rubrik Digitalisering.

Demografisk utveckling, inskrivningsgrad och vistelsetider

Prognos förskolebarn, 1-5 år						
	2018	2019	2020	2022	2024	Förändring 2018-2024 %
Hammarby- höjden	519	548	570	594	586	13%
Björkhagen	434	421	403	422	456	5%
Kärrtorp- Enskededalen	661	656	658	665	671	2%
Bagarmossen	854	864	855	842	849	-1%
Skarpnäcks- fältet	615	606	602	601	604	-2%
Skarpnäck sdo	3083	3094	3087	3124	3166	3%

Prognos förskolebarn 2018 - 2024, Källa: Sweco AB

Antalet barn i årskullarna 1-5 år har minskat under de senaste åren. Under de närmaste åren väntas antalet fortsätta minska inom vissa områden, samtidigt som det ökar inom andra. För stadsdelsområdet som helhet väntas antalet barn i åldersgrupperna 1-5 vara i princip oförändrat fram till 2020 för att därefter öka något. I nuläget bedöms tillgången och efterfrågan på förskoleplatser vara i balans inom stadsdelsområdet. Den nya organisation som införs inom förskolan under 2018 kommer att ge bättre förutsättningar att möta förändringar i antalet barn.

År 2017 var inskrivningsgraden i förskolan i stadsdelsområdet 97 procent i åldersgruppen 2-5 år, vilket var den näst högsta inskrivningsgraden i staden. Förvaltningen kommer att arbeta för att öka kunskapen om vilka barn som inte går i förskolan och genomföra insatser för att nå dessa barn och familjer.

Inom förskolan observeras en utveckling mot att allt fler barn har längre vistelsetider. Det gäller både barn vars föräldrar är föräldralediga med syskon, men även andra barn. Vistelsetiderna har framför allt ökat bland de yngre barnen. Detta medför behov av ökad bemanning i början och slutet av dagen. Att barngrupperna är större även i början och slutet av dagen påverkar såväl verksamheten och miljön för barnen som personalens arbetssituation.

Jämställdhetsintegrering, normkritiskt arbete och barnrättsperspektiv

Arbetet med jämställdhetsintegrering och att stärka det normkritiska perspektivet inom förskolan fortgår. I de observationer som genomförts har flera jämställdhetsutmaningar identifierats, exempelvis att pojkar får mer talutrymme och mer fysiskt utrymme, och att det inom förskolan görs fler orosanmälningar gällande pojkar. Arbetet kommer att gå vidare med att ta fram åtgärder utifrån de utmaningar som identifierats. Samtidigt behöver det normkritiska perspektivet stärkas ytterligare, för att synliggöra och analysera andra maktordningar än kön.

Barnkonventionen väntas bli svensk lag 2020, vilket skulle medföra ökade krav på barnrättsperspektiv i verksamheten. I praktiken ställs dock liknande krav på verksamheten redan nu, i och med implementeringen av Stockholms stads program för barnets rättigheter och inflytande, som gäller från och med 2018.

Övriga faktorer som påverkar verksamheten i förskolan

Verksamheten inom förskolan påverkas även av det gällande kösystemet som gör det möjligt för vårdnadshavare att stå i kö till upp till fem olika förskolor, även då barnet redan har fått plats på en förskola. Detta innebär att många barn byter förskola flera gånger under förskoletiden, vilket leder till minskad kontinuitet för barnen och i verksamheten. Även den rådande bostadsmarknaden i Stockholm bidrar till detta, då många familjer måste flytta ofta och därför byta förskola.

Inom förskolan uppmärksammas allt fler barn i behov av stöd, och allt fler barn får neuropsykiatriska diagnoser. Även detta medför behov av ökad bemanning, kompetensutveckling samt anpassningar av miljö, lokaler och arbetssätt. För att kunna ge ett bättre och mer långsiktigt stöd till barn och familjer inleds arbetet med "Skarpnäcksmodellen" under 2018. Detta innebär att en integrerad förskole- och skolstödande enhet bildas för att stärka det förebyggande arbetet riktat mot barn och unga, vilket är den huvudsakliga prioriteringen i nämndens lokala utvecklingsprogram. De arbetssätt som utvecklats inom det

lokala projektet Nya vägar ska inkluderas i Skarpnäcksmodellen och tillämpas inom hela stadsdelsområdet. Projektet syftar till att tidigt identifiera, och ge stöd till, barn som lever i familjer med missbruk.

Stadsdelsområdet väntas under de kommande åren ta emot ett ökat antal nyanlända, varav många troligen kommer att vara barnfamiljer. Detta innebär att förskolan måste ha beredskap för att ta emot dessa barn och deras familjer, vilket ställer ökade krav på kompetens inom bland annat flerspråkighet samt när det gäller att ta emot barn och familjer som har upplevt traumatiska händelser. Se även avsnitt 2.9, rubrik Nyanlända.

Digitaliseringen inom förskolan spelar en allt viktigare roll, både när det gäller utvecklingen av den pedagogiska verksamheten och dokumentationen, liksom möjligheten att stärka kommunikationen mellan förskola och hemmet. Det pågående införandet av Skolplattform Stockholm kommer att få stor påverkan på verksamheten under perioden. Se närmare avsnitt 2.9, rubrik Digitalisering.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Antalet unga i åldersgruppen 13-18 år prognostiseras öka inom stadsdelsområdet varför arbetet kommer att bedrivas med fokus på ungdomar i denna åldersgrupp och deras föräldrar.

Uppsökande arbete riktat till barn och unga

Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska utföras genom lokalt områdesarbete och nära samverkan med andra förvaltningar, bolag, myndigheter, civilsamhälle och föreningsliv. Att öka invånarnas trygghet är ett prioriterat mål i nämndens lokala utvecklingsprogram. Under treårsperioden kommer det uppsökande arbetet utvecklas genom exempelvis stöd av fältassistenter och fritidslotsar i samverkan med områdesvärdar för att kunna möta det ökade antalet unga i offentliga miljöer utöver befintliga mötesplatser.

År	2018	2019	2020	2022	2024	2026	Förändring 2017-2026 %
6-9 år	2350	2338	2333	2258	2223	2394	+ 1,9
10-12 år	1633	1684	1679	1681	1652	1702	+ 4,2
13-15 år	1381	1420	1494	1587	1571	1646	+ 19,2
16-18 år	1226	1245	1310	1380	1488	1590	+ 29,7
19-24 år	2797	2786	2768	2847	2919	3324	+ 18,9
6-24 år	9387	9473	9584	9753	9853	10656	+ 13,5

Källa: Sweco AB

Kultur och fritid

Förvaltningen kommer att prioritera utvecklingen av kultur och fritid genom att möjliggöra nya och fler former av fritids- och kulturaktiviteter för stadsdelsområdets invånare. Utvecklingen av utbudet kommer att ske med fokus på nyanlända och ungdomar i åldersgruppen 13-18 år, då dessa målgrupper förväntas öka inom stadsdelsområdet. Indikatorn gällande nöjdhet med kultur- och fritidsutbudet inom stadsdelsområdet visar att flickor i högstadie- och gymnasieålder är mindre nöjda än övriga målgrupper, vilket är en utmaning i jämställdhetsarbetet rörande kultur och fritid. Arbetet för att öka antalet tjejer som besöker

fritidsgårdar är en jämställdhetsutmaning som förvaltningen kommer att fortsätta arbeta med under perioden.

Öppenvårdsinsatser i egen regi

Förvaltningen ska fortsätta utveckla utbudet av föräldrastödsprogram i syfte att säkerställa en lättillgängligt och varierat stöd till föräldrar inom stadsdelsområdet. Utvecklingen kommer att ske med fokus på nyanlända familjer samt föräldrar till tonårsbarn som förväntas öka inom stadsdelsområdet under perioden. Socialförvaltningen har i budget för 2018 fått i uppdrag att genomföra en översyn av öppenvårdsinsatser i egen regi inom staden, vilket också kan komma att påverka utbudet i egen regi under treårsperioden. Förvaltningen ser det som viktigt att det framöver finns utrymme för lokala lösningar utifrån lokala behov hos målgruppen vid översyn, exempelvis regionala samarbeten för att kunna erbjuda ett varierat och brett utbud av stödsatser i egen regi.

Våldsbejakande extremism

Förvaltningen behöver fortsätta medverka till utvecklingen av arbetssätt och metoder i arbetet kring våldsprevention inom verksamheterna samt utbildningen av medarbetare kring våldsbejakande extremism. Förvaltning behöver en fortsatt samordning och stöd från staden gällande utvecklingen av insatser för såväl enskilda i behov av stöd som anhöriga.

Kompetensförsörjning

Förvaltningens fokus avseende kompetensförsörjning inom dessa verksamheter handlar om att bibehålla den kompetens som finns i verksamheterna. Mycket av uppdragen handlar om samverkan, uppsökande och att skapa nätverk. Här finns ett ökat behov av kulturpolitisk kompetens, förmåga att kommunicera och skapa relationer samt ökad kunskap i jämställdhetsfrågor och HBTQ.

2.3 Äldreomsorg

Framtidens äldre är generellt friskare, lever längre, ställer högre krav och har större ekonomiska resurser och tillgångar än tidigare generationer. Det ställer höga krav på omsorg i hemmet, förebyggande aktiviteter och stöd till anhöriga. Det innebär även större behov av tillgång till anpassade boenden för äldre och enligt Micasas bedömning tillhör stadsdelsområdet den region i staden som har störst behov av ytterligare utbyggnad av seniorboenden. Samtidigt finns det grupper med omfattande vård- och omsorgsbehov. Kraven på specialisering inom områden som till exempel demens, psykiatri, missbruk, hemlöshet och vård i livets slutskede ökar.

Antalet personer i åldern 65-79 år ökar kontinuerligt, vilket troligtvis inte kommer att påverka verksamheten i någon större utsträckning då behovet av äldreomsorg vanligtvis kommer först i högre åldrar. Antalet äldre personer i åldern 80- 84 år kommer att öka något de närmsta åren vilket skulle kunna innebära en viss ökning av behov utav äldreomsorg och då främst i form av hemtjänstinsatser. Däremot kommer antalet personer över 85 år att minska fram till 2024 för att sedan börja öka. Enligt Swecos prognos är behovet av vård- och omsorgsboende i stadsdelsområdet konstant fram till år 2024, och ökar först från år 2025.

År	2018	2019	2020	2022	2024	2026	Förändring 2017-2026	Förändring 2017- 2026 %
65-79 år	4492	4725	4965	5304	5514	5794	1302	22,4
80-84 år	585	602	620	700	840	1041	456	43,8
85 år +	832	802	784	758	754	814	-18	-2,2
Totalt	5909	6129	6369	6762	7108	7649	1740	22,7

Prognos antal äldre i Skarpnäcks stadsdelsområde, Källa: Sweco AB

Äldre med komplexa vårdbehov

Under de senaste åren har förvaltningen sett en utveckling mot att en allt större andel av de äldre har särskilda behov såsom psykisk ohälsa, missbruk och hemlöshet. För att bättre kunna möta denna målgrupp ser förvaltningen behov av ett förstärkt samarbete inom socialtjänsten och då främst inom den egna förvaltningen. Förvaltningen ser behov av att utveckla och förbättra arbetssätten för äldre med komplexa vårdbehov då många är i behov av stödinsatser inom flera verksamhetsområden.

Individ- och verksamhetsuppföljning

Verksamhetsuppföljningar är en alltmer omfattande uppgift för förvaltningen, eftersom antalet utförare är stort, framförallt inom hemtjänsten. Verksamhets- och individuppföljning behöver utvecklas och samordnas, till exempel genom strukturerat arbete med resultat av brukarundersökningar och individuppföljningar, för att öka kvaliteten och säkerställa att biståndsbesluten följs samt att insatserna är av god kvalitet. Förvaltningen samverkar med staden på olika sätt för att förbättra uppföljningsarbetet.

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård (LUS)

I och med att lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård trätt i kraft ser förvaltningen ett behov av utveckling av arbetssätt och rutiner mellan berörda samverkanspartner som deltar i utskrivningsprocessen. Inom förvaltningen pågår en omorganisering av arbetet för att snabbare kunna möta äldres behov vid utskrivning där förvaltningen behövt anställa ytterligare en biståndshandläggare. I samband med att lagen träder i kraft fullt ut 2020 kan det finnas anledning att styra om arbetet ytterligare. Samverkan med primärvården är ett fortsatt prioriterat område inom främst äldreomsorgen inom förvaltningen då primärvården får en ännu viktigare roll utifrån denna lagstiftning.

Utvecklad samverkan

Förvaltningen upplever svårigheter i samverkan med primärvården. Det är ofta svårt för hemtjänsten att få kontakt med distriktssköterskor vilket kan innebära risker för omsorgstagare. Samverkan med primärvården behöver utvecklas och stärkas med tanke på att äldre bor hemma längre och därmed har ett mer omfattande vårdbehov samt utifrån att primärvården i och med att LUS trätt i kraft förväntas ta ett allt större ansvar vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård. Förvaltningen kommer att bjuda in lokala representanter för primärvården till regelbundna samverkansmöten.

Jämställdhetsintegrering

Ett prioriterat område är att ge kvinnor och män en likvärdig äldreomsorg utifrån individuella behov. Jämställdhetsperspektivet ska genomsyra biståndsbedömningen och utförda insatser.

Förvaltningen arbetar aktivt med jämställdhetsperspektivet och inom äldreomsorgen kommer en intervjuguide ur ett intersektionellt perspektiv att tas fram under året som ett led i att förbättra utredningsförfarandet.

Våld i nära relationer

I budgeten för 2018 står det att äldres utsatthet ska motverkas vilket förvaltningen ser som en viktig fråga men där det finns ett behov av ytterligare samverkan inom staden. Förvaltningen efterfrågar stöd från staden inom äldreomsorgen i form av anpassade arbetsmetoder för att identifiera våldsutsatta äldre och för att kunna säkerställa att även äldre får insatser utformade utifrån individuella behov.

Kompetensförsörjning

Förvaltningens fokus avseende kompetensförsörjning inom äldreomsorgen handlar framförallt om att rekrytera och behålla undersköterskor. När det gäller kompetensutveckling inom verksamhetsområdet är det en prioritet att öka kompetensen inom områdena psykisk ohälsa, missbruk och hemlöshet. Förvaltningen ser även ett fortsatt behov av kompetensutveckling inom jämställdhets- och mångfaldsfrågor, jämställdhetsintegrering och normkritiskt tänkande. Samtliga av äldreomsorgens verksamheter kommer under 2018 att genomföra utbildning och handledning i jämställdhetsintegrering, mångfald och likabehandling.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen utvecklar sitt arbete med stöd och service till personer med funktionsnedsättning i syfte att uppnå ökad självständighet för individen samt ökad inkludering och delaktighet i samhället. Arbetsmarknadsinsatser ska i högre utsträckning göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning samt ska ökade individ- och verksamhetsuppföljningar möjliggöra att brukarna kan påverka sina insatser i allt högre grad för att tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Personlig assistans

Försäkringskassans restriktivare tolkning vid ny- och omprövning av ärenden om personlig assistans medför ibland att den enskilde inte längre bedöms ha rätt till assistansersättning. Istället kan den enskilde ansöka om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller socialtjänstlagen (SoL), som finansieras av kommunen, vilket innebär ökade kostnader. Staden bör följa upp kostnadsutvecklingen.

Bostäder med särskild service

Enligt budget för 2018 så ska samtliga stadsdelsnämnder årligen ta fram en plan för att klara av att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL vilket förvaltningen ställer sig positiv till. Förvaltningen konstaterar också att ett mer sammanhållet grepp om bostäder med särskild service skulle vara gynnsamt för staden. Idag ansvarar stadsdelsförvaltningarna för utredning och beslut om insats samt uppföljning. Förmedling sköts av central funktion på Socialförvaltningen (Förmedlingskansliet). Stadsdelsförvaltningarna ansvarar också för drift, i egen regi eller genom entreprenad. En enhetlig och överblickbar bild av verksamhetsuppföljningarna saknas då stadsdelsförvaltningarna ansvarar för detta. En effekt är att det förekommer att utförare nekar en förmedling och enskilda personer behöver ”omförmedlas” och en ytterligare effekt blir då inte sällan att ansvarig förvaltning behöver förlänga eller påbörja en placering utanför LOV

genom individavtal. Detta är dels inte kostnadseffektivt för staden och dels inte heller gynnsamt för den enskilde då det inte är en hållbar boendeplanering på längre sikt.

En annan effekt är att staden inte har en samlad bild av boendeinsatsens kvalitet och för entreprenaddrivna verksamheter även gällande avtalsföljsamheten. En sammanhängande central funktion med förmedling och nivåbedömning, ansvar för driften samt i förekommande fall också som stadens avtalspart gentemot entreprenaderna skulle i hög grad kunna effektivisera boendeplanering, verkställighet och långsiktighet samt ge förutsättningar för en samlad bild av stadens kvalitet på insatsen. I budget 2018 finns även ett uppdrag att utreda möjligheterna för att lägga kostnad för turbundna resor i det rörliga anslaget, något som också skulle underlättas av en centraliserad drift.

Förvaltningen anser dock att det utöver detta även är viktigt att skapa bättre möjligheter i staden till sammanboende för personer med funktionsnedsättning. När det gäller personer som flyttar hemifrån behövs en mer strukturerad insats där den enskilde får speciellt utformat stöd inför och under den första tiden i eget boende. Förvaltningen ser även ett behov av att se över incitamentsstrukturen gällande olika boendelösningar. Det nuvarande systemet kan leda till att personer som flyttar hemifrån och initialt har ett stort stödbehov beviljas servicebostad, trots att egen bostad med boendestöd kan vara ett bättre alternativ som ger förutsättningar för ett mer självständigt liv. Det är svårare för stadsdelsnämnderna att vid nybyggnationer ställa krav på att det byggs bostäder för denna målgrupp om det inte gäller bostäder med särskild service eller gruppboendestäder. Förvaltningen ser gärna ett samarbete inom staden kring denna fråga.

Individ- och verksamhetsuppföljning

Verksamhets- och individuppföljningar behöver utvecklas och samordnas inom verksamhetsområdet. Det saknas idag ett helhetsperspektiv på insatserna inom staden där förvaltningen efterfrågar stöd centralt med framtagande av en gemensam stadsövergripande modell där exempelvis resultaten från brukarundersökningarna, olika verksamhetsbesök och individuppföljningar vägs in för att öka kvaliteten och säkerställa att biståndsbesluten följs samt att insatserna är av god kvalitet.

Verksamhetsuppföljningarna inom verksamhetsområdet är en betydelsefull men omfattande uppgift för förvaltningen. Individuppföljningarna är ett viktigt komplement till verksamhetsuppföljningarna för att säkerställa att insatserna genomförs och är av god kvalitet samt för att möjliggöra brukarens delaktighet och inflytande över insatsen. Förvaltningen kommer under följande treårsperiod att säkerställa att individuppföljningarna genomförs samt genomföra ytterligare internkontroller inom verksamhetsområdet.

Turbundna resor

Ökande kostnader för turbundna resor innebär en stor osäkerhet inför de kommande åren. Turbundna resor finansieras idag genom det fasta anslaget trots att resorna i huvudsak används för personer som reser mellan LSS-bostad och daglig verksamhet. Genomförandet av resorna sker inom ramen för stadens upphandling av persontransporter vilken inte prismässigt samspelar med utvecklingen av det fasta anslaget över tid. Om budget för dessa resor gick ut i boendepengen ökar boendets möjligheter för samordning, incitament för avbokning och kontroll att resan utförs som beställts (liksom det ansvarsförhållande som gäller för stadens övriga persontransporter). Förvaltningen anser därför att det vore mer rimligt om turbundna resor hörde till det rörliga anslaget och ställer sig positiv till att staden nu utreder möjligheten. Ökade kostnader för turbundna resor rör även äldreomsorgen.

Jämlika levnadsvillkor utifrån ett jämställdhetsperspektiv

Förvaltningen ser att det finns vissa utmaningar när det gäller att tillförsäkra personer med funktionsnedsättningar jämlika levnadsvillkor utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I 2017 års resultat från stadens brukarenkät avseende de dagliga verksamheterna inom stadsdelsområdet framkom det tydliga skillnader mellan kvinnor och män i vissa frågor. En identifierad utmaning som förvaltningen anser är särskilt viktigt att belysa utifrån resultatet är att män i betydligt högre utsträckning svarat att de var delaktiga i planering av och innehållet i insatsen daglig verksamhet. Förvaltningen har regelbundna möten med utförarna inom de dagliga verksamheterna och kommer särskilt följa upp arbetet med att öka delaktigheten för kvinnorna i sin planering av och innehållet i sin dagliga sysselsättning. Även individuppföljningar ska genomföras kontinuerligt och där biståndshandläggarna ökar fokus på brukarens delaktighet.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Socialtjänsten ska utvecklas i samråd med invånarna genom brukardelaktighet och inflytande.

Barnets perspektiv

År 2020 föreslås barnkonventionen bli lag, och förvaltningen kommer därför under perioden 2019-2021 att implementera de arbetsverktyg som framgår i programmet för barnets rättigheter och inflytande för att säkerställa att barnkonventionens artiklar åtföljs i förvaltningens verksamheter. Implementeringen av barnrättsperspektivet inom socialtjänsten kommer att genomföras genom integrering av arbetsverktyg för synliggörandet av barnets situation och behov samt konsekvenser för barnet vid beslutsfattande samt ökat fokus på barnen vid uppföljning av insatser som rör föräldrarna. Arbetssätten och arbetsverktygen där barnets behov framhävs vid utredning och beslut överensstämmer med det grundläggande förhållningssättet inom familjeorienterat arbetssätt, som kommer att fortsätta implementeras under perioden. Säkerställandet av barnrättsperspektivet är ett långsiktigt arbete som innebär ett strukturerat beaktande av barns behov samt att barn kommer till tals i utredningar och beslut som påverkar barnet direkt eller indirekt. Barnets ökade påverkan i utredningar och beslut kan komma att innebära ökade kostnader för verksamheterna. Detta kan till exempel vara dyrare boendekostnader för att säkerställa att ett barn i bostadslös barnfamilj inte behöver byta skola.

Arbete med personer och familjer i osäkra boendeförhållanden

Förvaltningen använder sig av boendestödjare och hemlöshetssamordnare, såväl som stadens verksamhet Bostad Först, som insatser för målgruppen. Förvaltningen har även ansökt om medel för att möjliggöra insats i form av casemanagers och familjekoordinatorer för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. En utmaning för Skarpnäcks stadsdelsförvaltning i arbetet mot hemlöshet är att förvaltningen ansvarar för ett stort antal bostadslösa individer och familjer i förhållande till sin storlek. Målgruppen är varierande och består av personer och familjer med olika stödbehov. Utformningen av arbetssätt och insatser behöver därför utvecklas i samverkan med interna såväl som externa aktörer, som exempelvis äldreomsorg för att stärka målgruppens möjlighet till självständigt och hållbart boende. Bland de bostadslösa barnfamiljer som beviljats boende genom enheten för ekonomi och arbete under 2017 är 71 procent ensamstående mödrar med barn, varför denna målgrupp är prioriterad i kartläggning av stödbehov.

Samverkan med barn och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri

Förvaltningen upplever att landstinget blivit allt mer restriktiva i sina bedömningar av personers vårdbehov, framförallt gällande barn och unga med komplexa vårdbehov. Inom stadsdelsområdet saknas möjligheter till närliggande primärvård för denna målgrupp vilket begränsar möjligheter till lokalt samverkan och samordnade insatser. Förvaltningen bedömer att behovet av mer intensiva insatser för målgrupper socialpsykiatri under treårsperioden då lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård trätt i kraft. Implementeringen av samordnad individuell plan kommer att fortsätta under perioden.

Kompetensförsörjning

Inom kompetensförsörjning ser förvaltningen behov av utökad kunskap gällande samtalsmetodik och säkerhetsmedvetet bemötande samt kunskaper inom våld i nära relation. Verksamhetens utmaningar ställer stora krav på processledning och samverkan i framtida uppdrag. Behov finns att utveckla mentorer och handledare för att locka medarbetare, skapa god introduktion samt behålla och överföra kompetens.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Bostadsbyggande

Förvaltningen kommer fortsätta samarbetet med centrala förvaltningar i program- och planprocesser. Programmen för Hammarbyhöjden-Björkhagen och Bagarmossen-Skarpnäck har antagits och innebär att detaljplaner för 5000 till 6000 nya bostäder har påbörjats eller kommer att startas under åren 2019-2021.

Förutom de två större programmen pågår planarbete eller har planer antagits för cirka 1300 nya bostäder i främst Kärrtorp. Det är osäkert hur många av dessa som kommer att hinna färdigställas under treårsperioden.

I samband med att nya bostäder planeras bevakar förvaltningen att behovet av nya förskolor tillgodoses. Även grupp- och servicebostäder planeras in, likaså boenden för äldre.

Parker och naturområden

Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att utveckla och rusta upp lekplatser, parker och naturområden. Ett viktigt uppdrag är skötseln av parker och grönområden, så att de upplevs som attraktiva platser för rekreation, lek, motion och samvaro. Det inledda utvecklingsarbetet av Flatens naturreservat kommer att fortsätta med syfte att skapa ett attraktivt besöksmål året runt. I det arbetet samarbetar förvaltningen med flera förvaltningar. Förvaltningen ser fram emot att det blir en tydlighet när det gäller ansvaret för att driva utvecklingsfrågor och investeringar inom naturreservat och andra natur- och friluftsområden i och med att en strategi för det rörliga friluftslivet i staden antas.

2.7 Ekonomiskt bistånd

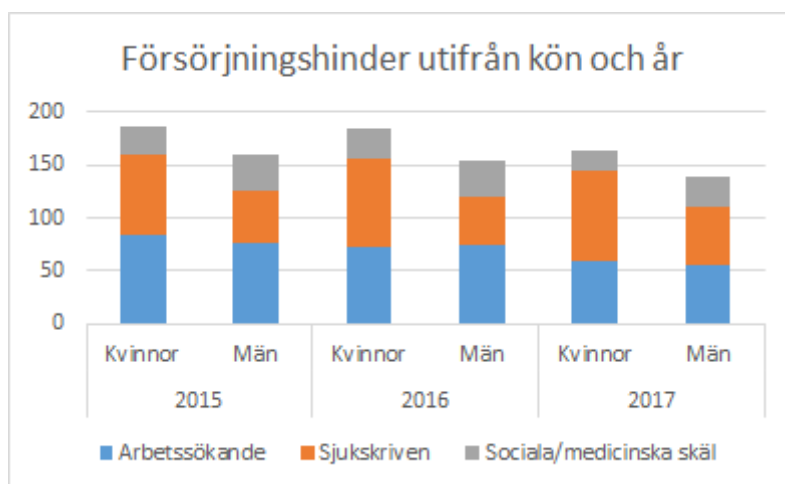
De senaste åren har antalet biståndsmottagare minskat samtidigt som bidragstiden ökar vilket bedöms bero på att personerna som ansöker om försörjningsstöd är i behov av långvarigt stöd och samordnade insatser för att nå egen försörjning. Inom stadsdelsområdet är 66 procent av biståndstagarna långvarigt biståndsberoende, vilket innebär att de ansökt om försörjningsstöd i minst tio månader. Tjugofyra procent av dessa är barnfamiljer. Av de barn som växer upp i

familjer med långvarigt behov av bistånd, bor 69 procent i familjer med ensamstående mödrar. Antalet personer och familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd bedöms sannolikt öka under åren 2019-2021 då förvaltningen kommer att ta emot fler nyanlända personer och familjer.

Biståndstid	dec -15	dec -16	dec -17
0-3 mån	85	46	74
4-9 mån	101	78	90
10 mån eller mer	354	358	319
Totalt	540	482	483

Biståndstid, källa: Sweco AB

Andelen biståndstagare med försörjningshinder arbetslöshet minskar och antalet biståndstagare med andra försörjningshinder ökar. Förvaltningen ser ett behov att vidareutveckla och anpassa nya insatser till dessa personer. Långvarigt arbetssökande personer är en särskild utsatt position i arbetsmarknaden då det till följd av exempelvis funktionsnedsättning, ohälsoproblematik eller låg utbildningsnivå är svårt att matcha individerna mot arbete på ordinarie arbetsmarknaden. Bland långvarigt biståndstagande personer förekommer försörjningshindret sjukskrivning oftare bland kvinnor än hos män.

Försörjningshinder hos personer som varit aktuella tio månader eller mer, källa: Sweco AB

FINSAM

Stadens samordningsförbund kommer under treårsperioden att ha en viktig roll i vidareutvecklingen av arbetssätt, metoder och insatser för personer med långvarigt behov av försörjningsstöd. Prioriterade målgrupper i samverkan med FINSAM är personer som står långt ifrån arbetsmarknaden till följd av exempelvis funktionsnedsättning eller sjukdom, med fokus på kvinnor och barnfamiljer.

Felaktiga utbetalningar (FUT)

Arbetet med felaktiga utbetalningar inom handläggningen av ekonomiskt bistånd kommer att förstärkas under treårsperioden genom bland annat utökade personalresurser och

kompetenshöjande insatser för berörda medarbetare i syfte att uppnå en tydlig arbetsprocess, struktur och möjliggöra uppföljning av arbetet med felaktiga utbetalningar.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Sysselsättningsnivån inom Stockholm fortsätter att öka vilket medför minskad arbetslöshet. Långvarigt arbetssökande personer har i högre utsträckning svårt att matchas mot arbete på ordinarie arbetsmarknaden, i synnerhet personer med funktionsnedsättning och kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Behovet av stöd hos långvarigt arbetssökande personer är stort och varierande varför förvaltningen fortsätter att vidareutveckla former av individuellt stöd för att underlätta inträde i arbetsmarknaden. Under åren 2019-2021 kommer förvaltningen att fortsätta arbeta för att utveckla arbetssätt och rikta insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden och målgruppen långtidssjukskrivna, bland annat genom ökad intern samverkan inom förvaltningen såväl som med berörda förvaltningar och med stadens samordningsförbund.

Unga med särskilda behov är en prioriterad målgrupp inom feriearbete under kommande treårsperiod för att säkerställa erfarenhet och tidig förankring i arbetsmarknaden för målgruppen. Ensamkommande ungdomar är också en prioriterad målgrupp inom feriearbete där fokus är att möjliggöra anknytning till arbetsmarknaden i tidigt skede.

2.9 Övrigt

Trygghetsskapande och förebyggande arbete

Det trygghetsskapande arbetet inom stadsdelsområdet kommer att förstärkas med fokus på ökad upplevd trygghet bland stadsdelsinvånare och lokalt näringsliv, samt förebyggande åtgärder riktade mot barn och unga. Att öka invånarnas trygghet, framför allt i de prioriterade stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård, är en målsättning i förvaltningens lokala utvecklingsprogram.

Det förebyggande arbetet för unga i riskzon kommer att stärkas, bland annat genom en satsning på uppsökande arbete i form av fältassistenter och fritidslotsar, vilket är en komplettering till områdesvärdarna som bedriver uppsökande och lokalt trygghetsarbete. Etablerade samverkansforum som det lokala områdesarbetet Skarpnäckslyftet och samverkan skola, socialtjänst, polis (SSP) kombineras med insatser som Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS), Skarpnäcksmodellen och Skolsociala team (PPSS).

Tryggheten för näringsidkare i lokala centrum kommer att utvecklas i samverkan med näringslivsrådet, polisen och berörda aktörer genom bland annat införandet av konceptet Trygg i butik. För att stärka arbetet med situationell brottsprevention söks medel ur trygghetsfonden för investeringar i det offentliga rummet. Tre platser har identifierats som särskilt otrygga vid en lokal behovsanalys. Det är Skarpnäcks torg, Pilottorget i Skarpnäck och Bagarmossens centrum, som alla är belägna inom de stadsdelar som är prioriterade i nämndens lokala utvecklingsprogram. Under perioden kommer satsningar att genomföras i samarbete med lokala aktörer för att öka upplevelsen av gemenskap, samhörighet och trygghet i det offentliga rummet hos invånarna inom stadsdelsområdet.

I nämndens lokala utvecklingsprogram är den huvudsakliga tematiska prioriteringen att stärka det förebyggande arbetet och skapa en sammanhållen kedja av insatser för att ge stöd till barn,

unga och familjer. Detta sker bland annat genom ett utökat uppsökande arbete riktat sig mot barn som inte går i förskolan och deras familjer, genom projektet "Stärkt tidigt stöd i samverkan" samt genom den integrerade förskole- och skolstödsenheten som inrättas genom "Skarpnäcksmodellen".

Mottagande av nyanlända

Under åren 2019-2021 kommer antalet nyanlända inom stadsdelsområdet att öka till följd av utformning av boende för nyanlända vid Pungpinan samt Gamla Tyresövägen 338. Förvaltningen kommer att etablera ett samarbete med Intro Stockholm för att säkerställa att verksamheten har goda kunskaper om de lokala förutsättningarna inför matchning av bostäder till nyanlända personer och familjer. Utifrån de boenden som kommer att erbjudas bedöms mottagandet främst röra nyanlända barnfamiljer och kvotflyktingar då Stockholms stad förväntas ta emot fler kvotflyktingar under kommande året. Förvaltningen har i uppdrag att erbjuda ett lättillgängligt och brett socialt stöd som omfattar samtliga behov inom familjerna för att medverka till en långsiktigt hållbar etablering för såväl enskilda som familjen som helhet. Utformningen av det sociala stödet inom förvaltningen kommer att ske under den kommande treårsperioden bland annat i samverkan med det civila samhället samt med berörda förvaltningar och myndigheter. Samarbetet med det civila samhället kommer främst bestå av tematiska satsningar riktade mot särskilda målgrupper.

Utöver ett socialt stöd är det sannolikt att målgruppen kommer att vara i behov av ytterligare insatser från förvaltningen för att säkerställa goda förutsättningar för integration utifrån enskildas behov. En utmaning är att erbjuda stöd för att säkerställa att de enskilda finner eget hållbart boende samt förankring på arbetsmarknaden under etableringsperioden om två år.

De förebyggande åtgärder riktade mot barn, unga och familjer som beskrivits ovan kommer att ha stor betydelse för att ge stöd till nyanlända familjer i integrationsprocessen, ge möjlighet för föräldrar att förvärvsarbeta och ge barnen bästa möjliga förutsättningar att uppnå kunskapsmålen i skolan.

Digitalisering

Digitalisering och införandet av Skolplattform Stockholm i förskolan

Digitaliseringen inom förskolan spelar en allt viktigare roll, både när det gäller utvecklingen av den pedagogiska verksamheten liksom möjligheten att stärka kommunikationen mellan förskolan och hemmet. Införandet av Skolplattform Stockholm pågår och kommer att genomföras fullt ut under 2019. Skolplattformen är en digital, webbaserad plattform för intern och extern kommunikation kring pedagogisk planering och uppföljning, närvarohantering och föräldradelaktighet. En förutsättning för att ta vara på digitaliseringens möjligheter är att alla medarbetare har en hög digital kompetens och använder personliga digitala enheter (lärplattor, smarta telefoner eller datorer) i det pedagogiska arbetet. Nya pedagogiska verktyg kommer att införas för att följa upp, synliggöra och utmana barnens lärande. Införandet av ett gemensamt system för alla förskolor i staden skapar förutsättningar för en ökad likvärdighet för alla barn. Förskoleverksamheten behöver skapa nya roller för att samordna, förvalta och dra nytta av digitaliseringen vilket är en utmaning för framtiden. Den ökade användningen av digitala hjälpmedel i kombination med införandet av nya system och tjänster innebär ökade kostnader under perioden, dels för satsningar på kompetensutveckling, dels för inköp och drift av digitala verktyg, bland annat kostnader för abonnemang och kontinuerliga supporttjänster.

Modernisering av sociala system

Ett välfungerande verksamhetsstöd är nödvändigt för att möjliggöra en mer användbar och kostnadseffektiv systematisk uppföljning av målgrupper och deras behov, brukardelaktighet och samverkan med andra samarbetspartners. Förvaltningen deltar aktivt i moderniseringen av sociala system och annan digital utveckling, där flera medarbetare arbetar i olika omfattning i projektet under 2018. Att byta ut systemen är ett mycket omfattande arbete, både i pengar och i tid. Under åren som staden ställer om till de nya verksamhetssystemen kommer det att krävas stora utbildningsinsatser och support och det är viktigt att det under denna tid säkerställs att rätt kompetens och resurser finns på plats då många medarbetare utbildas. Då stora resurser kommer att gå åt i omställningen bör inte andra nya större projekt sättas igång samtidigt. Efter att systemen har bytts ut är det också viktigt att det finns en struktur och resurser för löpande utbildning samt till löpande systemförvaltning.

Övergång till GSIT 2.0

Det nya avtalet för stadens gemensamma IT-service, GSIT 2.0, innebär att alla datorer, skrivare och annan IT-utrustning kommer att bytas ut under våren 2019. Den nya IT-miljön ska förbättra infrastruktur och stödfunktioner samt underlätta för ökad öppenhet och valfrihet. Det kommer att innebära behov kompetensutveckling och anpassningar i verksamheten, men väntas på sikt leda till mer effektiva arbetssätt. Avvecklingen av den gamla utrustningen kommer att medföra kostnader för förvaltningen.

Införande av digitalt ärendehanteringssystem

Införandet av det digitala ärendehanteringssystemet e-dok har blivit försenat i förhållande till den ursprungliga tidplanen och beräknas nu driftsättas på förvaltningen i oktober 2018. De huvudsakliga utbildningsinsatserna väntas äga rum under sommaren 2018 men införandet väntas påverka nämndens verksamhet även under kommande år, då det kommer medföra behov av nya arbetssätt, rutiner m.m.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Förvaltningens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 165,6 mnkr. I förvaltningen arbetar drygt 770 månadsanställda medarbetare och personalkostnaderna utgör ca 37 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 53 procent och lokalkostnaderna cirka 9 procent.

Under åren 2019-2021 kommer den sammanvägda prisindexen enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) vara för åren 2,8 procent, 3,4 procent och 3,1 procent. Kostnadsökningarna kommer då att bli 38 mnkr, 47 mnkr och 45 mnkr vid oförändrade insatser i jämförelse med 2017.

Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på kostnadssänkande insatser med bibehållen kvalitet, fortsatt minskning av sjukfrånvaron och effektivisering av lokalutnyttjande.

Anslag för nämndens verksamhet (mnkr)	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
Kostnader	1 174,90	1 175,80	1 179,3	1 179,3
Drift och underhåll	1 165,6	1 166,5	1 170,0	1 170,0
Avskrivningar	8,8	8,8	8,8	8,8
Internräntor	0,5	0,5	0,5	0,5
Intäkter	-32,5	-32,5	-32,5	-32,5
Netto	1 142,4	1 143,3	1 146,8	1 146,8

Anslag för nämndens verksamhet, Källa: Agresso

3.1 Drift

Fördelningsnycklar för stadsmiljö

Inom stadsdelsområdet finns Stockholms största naturreservat, Flaten, och den del av landets mest välbesökta naturreservat, Nackareservatet, som ligger inom staden. För skötsel av naturreservaten, för att bland annat bibehålla höga naturvärden, finns skötselplaner. Den nu gällande fördelningsnyckeln för stadsmiljö tar ingen hänsyn till de kostnader som det medför att sköta naturreservaten. Systemet att årligen söka medel medför en osäkerhet om utfallet och förhindrar en mer långsiktig planering.

Förvaltningen arbetar tillsammans med andra förvaltningar kontinuerligt med åtgärder för att uppnå budgetmålet ”att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt arbeta med hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten”. För naturreservat inom Stockholm stad saknas medel för utveckling och investeringar. Det kan till exempel avse anläggning av vandringsleder, spänger och rastplatser. Detsamma gäller skötsel och utveckling av de officiella strandbaderna.

Drift stadsmiljö

Den övergripande målbilden i stadens vision är att alla stockholmare ska ha tillgång till parker och natur med höga rekreativa- och naturvärden och att de offentliga rummen ska vara av hög kvalitet. En växande befolkning med ökat slitage av parker som följd innebär att driftbudgeten behöver utökas för att uppnå målbilden. Ett viktigt underlag i förvaltningens arbete är den lokala parkplanen. I dag får förvaltningarna inga extra medel för dessa kostnader. Då det är tio år sedan planen togs fram är en uppdatering angelägen, den kostnaden behöver finansieras av driftmedlen.

Förskola

Förvaltningen har förskolor i paviljonger och i en del nedslitna lokaler. Dessa lokaler måste växlas över till nya lokaler vilket innebär höga kostnader både för avveckling av de gamla lokalerna men också kostnader för nybyggnation. I dag får förvaltningarna inga extra medel för dessa kostnader. Utväxlingen finansieras av förskoleschablonen.

Personer med funktionsnedsättning

Utbyggnaden av gruppbofästigheter medför högre hyreskostnader för förvaltningen vilket inte täcks av tilldelad budget. Det finns en skillnad mellan vad förvaltningen kan ta ut i hyra av de

boende och faktisk hyra. Nybyggnationen medför oftast även en ökad kostnad för gemensamhetsytor som förvaltningen inte fullt ut kan få ersättning för av de boende.

Ökande kostnader för turbundna resor innebär en stor osäkerhet inför de kommande åren. Turbundna resor tillhör idag det fasta anslaget trots att de i princip alltid är kopplade till att personen har insatser som daglig verksamhet. Förvaltningen anser därför att det vore mer rimligt om turbundna resor hörde till det rörliga anslaget. Om ersättningen för turbundna resor var kopplad till utförarens ersättning för insatser skulle det skapa bättre incitament för ökad samordning, vilket skulle kunna minska de totala kostnaderna för staden.

Nyanlända, inklusive ensamkommande barn och ungdomar

Antalet personer i behov av ekonomiskt bistånd kan komma att öka under den kommande treårsperioden om nyanlända personer inte lyckas etableras i arbetsmarknaden under etableringsperiod eller genom anhöriginvandring. Anhöriginvandring medför ofta behov av större bostad som inte kan tillgodoses på egen hand, vilket i sin tur medför ökade kostnader för boendelösningar.

3.2 Investeringar

Förvaltningen har lämnat in underlag för angelägna investeringsprojekt till Trafikkontoret, som därefter har gjort en samordnad prioritering för hela staden. För de kommande åren har medel sökts för upprustning av en kvarterspark i kvarteret Skattmästaren i Skarpnäcks gård, renovering av plaskdamm i Magnebergsparken, upprustning av parkvägsnätet, upprustning av en lekpark vid Per Lindeströms väg i Hammarbyhöjden, utbyte av buskage utmed gator och i parker samt upprustning av parken vid Lagmansplan i Skarpnäcks gård.

Plan för parkinvesteringar, mnkr

Prioritet	Projekt	Åtgärd	Kalkyl
1	kv. Skattmästaren	Upprustning av kvarterspark	3,5
2	Plaskdamm i Magnebergsparken	Renovering	4,5
3	Parkvägsnätet	Upprustning	9,0
4	Per Lindeströms väg	Upprustning av lekpark	4,0
5	Buskage utmed gator och i parker	Utbyte	3,0
6	Lagmansplan	Upprustning av park	3,0

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Övriga redovisningar

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Stadsdelsområdets befolkning väntas öka med drygt 1000 personer under kommande treårsperiod, vilket motsvarar 2,5 procent.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Förskoleverksamhet

Antalet förskolebarn väntas öka med cirka 30 barn i stadsdelsområdet som helhet från 2018 till 2021, med viss variation mellan olika stadsdelar, och behovet av förskoleplatser är ojämnt fördelat i stadsdelsområdet. Förvaltningens långsiktiga plan är ersätta befintliga paviljonger och förskolor med litet antal avdelningar samt bristande arbetsmiljö med nya friliggande förskolor med minst fyra avdelningar.

Det pågår programarbete för ny bostadsbebyggelse i både den norra och södra delen av stadsdelsområdet. I samband med det planeras för flera nya friliggande förskolor.

Äldreomsorg

Antalet personer över 85 år väntas minska i stadsdelsområdet fram till 2024 för att sedan börja öka. Behovet av vård- och omsorgsboendeplatser beräknas vara konstant fram till år 2024, och ökar först från år 2025.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I staden finns behov av nya grupp- och servicebostäder för personer med funktionsnedsättning. I de större byggprojekt som planeras i stadsdelsområdet har förvaltningen anmält intresse för nya gruppboendeplatser och servicebostäder. Under planperioden bedöms behovet av nya boendeplatser för personer med funktionsnedsättning vara 22 i stadsdelsområdet. Det gäller personer som idag bor på korttidshem och vuxna personer som bor hemma hos sina föräldrar.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Det finns inte tillräckligt många bostäder med särskild service i staden för målgruppen personer med psykisk funktionsnedsättning och det kvarstår ett behov av sådan utbyggnad. Inom stadsdelsområdet är det 14 personer som har behov av denna boendeform under planperioden.

Barn, kultur och fritid

Det finns ett behov av att rusta de befintliga parklekarna. Det gäller såväl parklekarnas inomhusmiljö som utomhusmiljö. En upprustning av parklekarnas lokaler kommer att innebära höjda hyreskostnader.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förskoleverksamhet

Med 14 barn i grupperna för yngre barn och 18 barn i grupperna för äldre barn finns idag kapacitet för sammanlagt 1 821 barn i förskolan. Det var 1 890 barn från Stockholms stad inskrivna på förvaltningens förskolor i februari 2018. Antalet förskolebarn väntas öka med cirka 30 barn i stadsdelsområdet som helhet från 2018 till 2021, med viss variation mellan olika stadsdelar.

Verksamhet för barn, kultur och föreningsverksamhet

Förvaltningen driver tre parklekar och en öppen förskola. I stadsdelsområdet finns tre fritidsgårdar för ungdomar mellan 13-18 år och en verksamhet för ungdomar äldre än 18 år. Fritidsgårdarna finns i Björkhagen, Bagarmossen och på Skarpnäcksfältet. På Skarpnäcksfältet finns Skarpnäcks kulturhus.

Förvaltningens verksamheter motsvarar efterfrågan under planperioden.

Äldreomsorg

Förvaltningen driver idag ett vård- och omsorgsboende, Hemmet för gamla, som har 63 lägenheter.

Det finns en dagverksamhet med inriktning mot demenssjukdom med 35 platser. Verksamheten är belägen i samma byggnad som Hemmet för Gamla och drivs på entreprenad av Ersta Diakoni. Verksamheten har idag en beläggning på ca 65-70 procent.

På Hammarbyhöjdens seniorboende och i lokaler i Skarpnäck finns öppna verksamheter för äldre.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Det finns idag 14 gruppboendestäder och en servicebostad med totalt 87 lägenheter inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning (LSS). Alla lägenheterna är fullvärdiga. Förvaltningen har 85 platser inom daglig verksamhet. Verksamheterna drivs på entreprenad av Attendo Care AB.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Förvaltningen har ett stödboende för personer med psykisk funktionsnedsättning med Fallskärmsgatan 10 som bas. Till basen är ytterligare nio lägenheter i närområdet kopplade. Verksamheten drivs av Omsorgshuset Stockholm AB.

Därutöver har förvaltningen cirka 130 tränings- och försökslägenheter. På Skarpnäcksfältet finns ett ungdomsboende med nio lägenheter och det finns ytterligare sex lägenheter för ungdomar i stadsdelsområdet. Det finns 45 genomgångsbostäder för nyanlända familjer och ungdomar. Förvaltningen bedömer att ett ökat behov försöks- och träningslägenheter och genomgångsbostäder föreligger under planperioden.

Förvaltningen har tillsammans med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO, en ungdomsmottagning lokaliserad på Gullmarsplan.

Förvaltningen har en sysselsättningsverksamhet som drivs i egen regi och som har överkapacitet.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Förskoleverksamhet

Den långsiktiga behovsnivån ska lösas med permanenta lokaler med minst fyra grupper. Eventuella behovstoppar därutöver ska lösas med tillfälliga lokaler som snabbt kan ställas upp och därefter tas bort.

I Hammarbyhöjden och Björkhagen är behovet av förskoleplatser stort och det pågår ett programarbete för ökad bostadsbebyggelse i området. I det arbetet finns behovet av förskoleplatser med och flera platser har pekats ut för friliggande förskolor. Tillsammans med Sisab och privata fastighetsägare planeras sju nya förskolor i området.

I Bagarmossen och Skarpnäck pågår ett programarbete för ny bostadsbebyggelse och det kommer att byggas bostäder i området kring Bergholmsskolan. Två nya friliggande förskolor ska byggas i området. Sisab har fått markanvisningar.

I Bagarmossen finns paviljonger och mindre förskolor. Dessa skall avvecklas och som ersättning för dessa förskolor planeras en ny förskola med åtta avdelningar i området vid Stångåvägen i Bagarmossen.

På Skarpnäcksfältet planerar förvaltningen tillsammans med Sisab för en ny friliggande förskola med sex avdelningar. I området finns flera förskolor med tre avdelningar som är slitna och som då kan avvecklas.

Verksamhet för barn och ungdom

Parklekarnas lokaler är slitna och i behov av upprustning. Förvaltningen undersöker möjligheten att bygga nya lokaler till parklekarna.

Äldreomsorg

Den äldre delen av vård- och omsorgsboendet Hemmet för gamla med 66 platser (B-huset) är under avveckling, vilket kommer att vara klart senast 31 mars 2018. Ett nytt vård- och omsorgsboende planeras i Bergholmsbacken i Bagarmossen med 72 platser. Boendet väntas stå klart under 2024 och i samband med detta planeras den kvarvarande delen av Hemmet för gamla (A-huset med 63 platser) avvecklas.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I staden finns behov av nya gruppboendestäder och serviceboendestäder för personer med funktionsnedsättning.

I det programarbete för ökad bostadsbebyggelse som nu pågår för norra och södra delen av stadsdelsområdet har förvaltningen anmält intresse för nya gruppboendestäder och serviceboenden. I samband med att Svenska Bostäder bygger nya bostäder så byggs en gruppboendestad med sex lägenheter och gemensamhetsutrymmen i kvarteret Ståthållaren i Bagarmossen. Inflyttning beräknas ske under våren 2019. I Kärrtorps centrum planerar Svenska Bostäder att bygga ca 60 nya bostäder. Förvaltningen planerar ett serviceboende 10-12 lägenheter och en till två gemensamhetslägenheter i projektet. Inflyttning är beräknad till 2020.

I stadsdelsområdet sker även viss kompletteringsbebyggelse men där bedömer förvaltningen att det inte är lämpligt med gruppboendestäder eller serviceboendestäder eftersom det är alltför små projekt.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

I samband med de större projekten med ny bostadsbebyggelse har förvaltningen anmält intresse för nya serviceboenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. I samband med att Stockholms hem bygger bostäder i projektet Bergholmsbacken har förvaltningen anmält intresse för ett serviceboende med 10-15 lägenheter för personer med funktionsnedsättning.

5.5 Kostnadsutveckling

Förskoleverksamhet

Nybyggnationerna av förskolor medför betydande ökade hyreskostnader. Befintliga lokaler får sedvanliga hyreshöjningar. Kommunfullmäktige har beslutat att de kommunala bostadsbolagen ska ha nya principer för hyressättning av förskolelokaler. Det innebär att befintliga hyresavtal successivt kommer att övergå till marknadshyror, vilket i praktiken innebär högre hyresnivåer för förvaltningen.

	2018	2019	2020	2021
Hyra (tkr)	42 000	42 500	43 000	49 000

Verksamhet för barn, kultur och fritid

	2018	2019	2020	2021
Hyra (tkr)	5 220	5 400	5 500	5 600

Äldreomsorg

	2018	2019	2020	2021
Hyra (tkr)	13 320	11 500	7 700	7 900
Hysesintäkter	4 580	4 700	4 800	4 900

Hyreskostnaden och hyresintäkterna minskar då B-huset på Hemmet för gamla har avvecklats. Hyreskostnaden redovisas med moms (omsorgsmoms) avdragen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

De ökade kostnader som uppstår vid ombyggnader och investeringar i form av hyrestillägg täcks inte av de stimulansbidrag som erhålls. Stadsdelsnämnden måste ges ekonomiska förutsättningar för att fullt ut ta ansvaret för en ökning av gruppboendeplatser. Det finns en mellanskillnad mellan vad stadsdelsnämnden kan ta ut i hyra av de boende och faktisk hyra. I schablonerna från staden ingår ingen ersättning för hyror varför det föreligger stora svårigheter att klara driftskostnaderna.

	2018	2019	2020	2021
Hyra (tkr)	12 900	13 250	14 000	14 300
Hysesintäkter	6 390	6 500	7 200	7 400

Hyreskostnaden redovisas med moms (omsorgsmoms) avdragen.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

	2018	2019	2020	2021
Hyra (tkr)	12 000	12 240	12 500	12 750
Hysesintäkter	11 690	11 930	12 200	12 450

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltningen ser fortlöpande över möjligheterna att effektivisera ytorna och minska totalkostnaderna.

5.7 Övrigt

Effektiviseringsmöjligheter avseende stadens administrativa lokaler

Förvaltningen har under flera år arbetat med att effektivisera de administrativa lokalerna på förvaltningskontoret, Björkhagsplan 6. Under senaste året har det varit en brist på arbetsplatser på förvaltningskontoret.

Inom förskolan finns ett antal administrativa lokaler som kommer att ses över i samband med en omorganisation.

Sammanställning av administrativa lokaler med "kontorsarbetsplatser"

Adress	Area kvm	Hyra tkr/år	Antal arbetsplatser
Björkhagsplan 6	4664	6 165	184
Skarpnäcks torg 7	401	464	21
Lillåvägen 53	111	65	4
Emågatan 96	100	120	3
Fallvindsgatan 3	150	170	4
Tidaholmsplan 20	60	102	3
Emelie Höggvist väg 14	141	132	5